

ПЕРЕДОВИЙ ДОСВІД В ЕКСПЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 343.983+623.443(043.2)

В. П. Янковський, завідувач сектору
Дніпропетровського науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС України

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕВОЛЬВЕРІВ КАЛІБРУ 4 ММ ФЛОБЕР, СПОРЯДЖЕНИХ СПОСОБОМ РОЗДІЛЬНОГО ЗАРЯДЖАННЯ

Розглянуто можливості спорядження револьверів калібру 4 мм Флобер способом роздільного заряджання, наведено приклади їх досліджень у Дніпропетровському науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі МВС України.

Ключові слова: револьвер калібру 4 мм Флобер, вогнепальна зброя, патрони, пороховий заряд, бойовий припас, роздільне заряджання.

Рассмотрены возможности снаряжения револьверов калибра 4 мм Флобер способом раздельного заряжания, приведены примеры их исследований в Днепропетровском научно-исследовательском экспертно-криминалистическом центре МВД Украины.

Ключевые слова: револьвер калибра 4 мм Флобер, огнестрельное оружие, патроны, пороховой заряд, боевой припас, раздельное заряжание.

The 4 mm caliber Flobert revolvers loading possibilities were considered by the way of separate loading, as well as research examples of revolvers, loaded the same way, were taken from Dnepropetrovsk REECC of MIA of Ukraine expert practice.

Key words: the 4 mm caliber Flobert revolver, firearms, cartridges, powder charge, ammunition, separate loading.

На початку 2000-х років в Україні набули значного поширення револьвери калібру 4 мм під патрон Флобера. Їх популярність зумовлювалася доступною ціною та можливістю вільного придбання без отримання будь-яких дозволів. Крім того, криміногенна обстановка в країні спонукала громадян до пошуку засобів активної оборони проти злочинців.

Слід зазначити, що револьвери калібру 4 мм Флобер мають ознаки, притаманні вогнепальній зброї такого типу (конструкція камор барабана та каналу ствола, співвісність вихідних отворів камор барабана з каналом ствола, канал ствола без будь-яких захисних елементів тощо). Постріли з цих револьверів гучні та ефектні, їх споряджають патронами, зовні дуже схожими на патрони до вогнепальної зброї.

Водночас ефект від використання таких револьверів проти злочинців зазвичай мінімальний або навіть негативний (пострілом з такого револьвера можна спровокувати злочинця на активніші та жорстокіші дії).

Вагомий внесок у дослідження револьверів, про які йдеться, зробили В. Т. Бачинський, А. Г. Гайдук, Д. Ю. Гамов, М. О. Глуха, І. В. Ігнат'єв, О. В. Коломойцев, О. С. Павленко, О. Г. Паливода, О. В. Павлюкович, Д. Є. Щирба, інші вчені та експерти-практики. Проте, з огляду на їх популярність в Україні та можливості їх перероблення і застосування в протиправних цілях, дослідження таких револьверів потребує постійної уваги.

Метою цієї статті є висвітлення окремих аспектів дослідження револьверів калібру 4 мм Флобер, споряджених способом роздільного заряджання.

Європейськими виробниками револьвери калібру 4 мм Флобер позиціонуються як зброя з кінетичною енергією (саме кінетичною енергією, а не питомою кінетичною енергією) вистріляних снарядів не більше ніж 7,5 Дж, яка призначена для тренувальної стрільби поза спеціальними приміщеннями та майданчиками (тирами, стрільбищами).

Водночас експерти Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України спільно із судово-медичними експертами відділу судово-медичної експертизи трупів Київського бюро СМЕ на підставі результатів комплексного медико-біологічного та криміналістичного дослідження вражаючих властивостей вистріляних з револьверів калібру 4 мм Флобер куль штатних патронів установили, що, попри наявність конструктивних елементів, притаманних вогнепальній зброї, ці револьвери не призначені для ураження людини, а стріляні з револьверів кулі не мають достатньої питомої кінетичної енергії для завдання людині тяжких тілесних ушкоджень, а отже, вони не можуть належати до категорії вогнепальної зброї [1, с. 4—6]. Крім того, у конструкції револьверів калібру 4 мм Флобер передбачено захист від їх несанкціонованого перероблення для стрільби бойовими припасами.

Штатні патрони до револьверів калібру 4 мм Флобер кільцевого запалення малої потужності зовсім не мають порохового заряду (наприклад, довгі патрони фірми «Dynamit Nobel») або мають його в дуже малій кількості — вагою 0,01 г (наприклад, короткі патрони торгової марки «Sellier&Bellot»). Постріл такими патронами здійснюється лише за рахунок газів запалювального складу капсуля (у довгих патронах) або комбіновано, за рахунок стиснення повітря та газу (у коротких патронах).

Отже, згідно з чинними методиками револьвери калібру 4 мм Флобера за умов відсутності внесення змін до їх конструкції не є вогнепальною зброєю, як і штатні патрони до цих револьверів не є бойовими припасами [2; 3].

Попри зазначене, як свідчать статистичні дані, упродовж останніх років спостерігається збільшення кількості револьверів калібру 4 мм Флобер, які надходять на дослідження до експертних установ. Так, якщо у 2016 році до Дніпропетровського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (далі — Дніпропетровський НДЕКЦ МВС України) надійшло на дослідження 29 револьверів калібру 4 мм Флобер та патронів до них, то у 2017 році їх було вже 44.

Звичайно, не всі револьвери калібру 4 мм Флобер, що надійшли на дослідження до Дніпропетровського НДЕКЦ МВС України, мали конструктивні зміни, які призвели до втрати їх цільового призначення (наприклад таких, як розсвердлення ка-

мор барабана та каналу ствола під патрон іншого калібру). Але проблема полягає в тому, що конструкція цих револьверів дає змогу недобросовісним громадянам без унесення будь-яких конструктивних змін до їх деталей та вузлів експериментувати з їх заряджанням з метою збільшення вражаючих властивостей вистріляних з них снарядів.

Спираючись на досвід експертної практики, можна виокремити такі способи заряджання револьверів калібру 4 мм Флобер нестандартними патронами:

- додавання саморобним способом до гільз штатних патронів порохового заряду (переспорядження);

- спорядження револьвера способом роздільного заряджання.

Якщо дослідження револьверів, заряджених першим способом, не викликає особливих труднощів, то дослідження револьверів, споряджених способом роздільного заряджання, має певні особливості, які доцільно розглянути на таких прикладах.

Приклад 1. Дослідження револьвера калібру 4 мм Флобер, спорядженого способом роздільного заряджання з використанням куль та гільз патронів калібру 4 мм Флобер та зарядів пороху

На дослідження надійшов револьвер моделі «PROFI 3''» виробництва України з довжиною ствола 77 мм (без урахування довжини барабана). Канал ствола нарізний. Під час дослідження було встановлено, що в каморах барабана цього револьвера розміщено гільзи патронів калібру 4 мм Флобер з маркуванням на дні гільз «S&B»; заряди бездимного пороху вагою 0,05—0,07 г та сферичні безоболонкові кулі діаметром 4,2 мм патронів Флобер калібру 4 мм вагою 0,48—0,5 г. Мікроскопічне дослідження не виявило слідів переспорядження на кулях. На момент дослідження глибина розміщення куль у каморах барабана від казенного зрізу становила від 26 мм до 28 мм, що більше ніж у разі встановлення стандартного патрона.

Після проведення роздільного дослідження елементів спорядження кулі та гільзи з пороховими зарядами споряджали у ті самі камори, у яких їх було розміщено первинно, та проводили експериментальну стрільбу. Замір швидкості вистріляних снарядів проводили за допомогою оптоелектронного вимірювального комплексу «ИБХ-731/2». З'ясовано, що швидкість вистріляних снарядів на відстані 1 м від дулового зрізу револьвера до рамки приладу становить від 202 м/с до 285 м/с. Відповідно, питома кінетична енергія вистріляних снарядів становить від 0,73 Дж/мм² до 1,46 Дж/мм², що перевищує граничну величину 0,5 Дж/мм².

Приклад 2. Дослідження револьвера калібру 4 мм Флобер, спорядженого способом роздільного заряджання з використанням куль до пневматичної зброї калібру 4,5 мм

На дослідження надійшов револьвер «EKOL Viper 3''» виробництва Туреччини з довжиною ствола 75,5 мм (без урахування довжини барабана). Канал ствола гладкий. Під час проведення дослідження було встановлено, що камори барабана револьвера споряджені гільзами патронів калібру 4 мм Флобер з маркуванням на дні гільз «S&B», у яких розміщено заряди бездимного пороху вагою 0,03—0,04 г (заряди пороху в гільзах зафіксовано фрагментами вати), та кулями до пневматичної зброї калібру 4,5 мм з вагою 0,62 г (рис. 1, 2).

Рис. 1. Кулі та гільзи із зарядами пороху, що знаходилися в камерах барабана

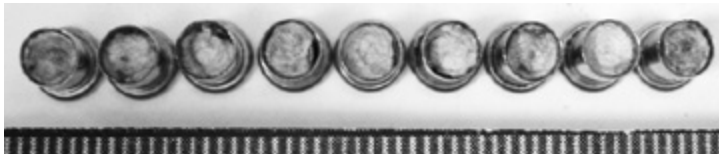

Рис. 2. Ватяні пижі, порох та гільзи, у яких їх розміщено

Після проведення роздільного дослідження елементів спорядження кулі та гільзи з пороховими зарядами споряджали у ті самі камери, у яких їх було розміщено первинно, та проводили експериментальну стрільбу. Замір швидкості вистріляних снарядів проводили за допомогою оптоелектронного вимірювального комплексу «ИБХ-731/2». З'ясовано, що швидкість вистріляних куль на відстані 1 м від дулового зрізу револьвера до рамки приладу становить від 193 м/с до 231 м/с. Відповідно, їх питома кінетична енергія становить від 0,83 Дж/мм² до 1,19 Дж/мм², що перевищує граничну величину 0,5 Дж/мм².

Будь-яких руйнацій або пошкоджень зброї, її деталей та вузлів під час проведення експериментальної стрільби у зазначених випадках не відбувалося.

Серед особливостей проведеного дослідження револьверів слід зазначити складність фіксації та вилучення елементів спорядження з камер барабана, що зумовлено необхідністю збереження елементів спорядження (особливо порохового заряду) та фіксації їх розташування у конкретних камерах.

Основною особливістю дослідження револьверів калібру 4 мм Флобер, споряджених способом роздільного заряджання, є правильна оцінка результатів проведених досліджень та експериментів. Тобто, досліджуючи такі револьвери, слід пам'ятати, що це вироби, які дуже поширені і згідно з Методикою [2] не належать до категорії вогнепальної зброї. Водночас, як свідчать результати проведених експериментів, такі револьвери доволі легко пристосувати до стрільби не типовими для них саморобними патронами, що, по суті, є бойовими припасами, при пострілах якими кулі мають значну питому кінетичну енергію, більшу ніж гранична величина 0,5 Дж/мм².

Підтвердженням цьому є наукові дослідження А. Г. Гайдука, який констатує, що під час проведення експериментальних відстрілів такі револьвери не зазнали по-

шкоджень, що свідчить про достатню міцність їх ствола, барабана і рамки та безпечність для стрільця при неодноразовому проведенні таких відстрілів переспорядженими патронами, які при незмінних основних характеристиках, калібрі, виді запалювання мають ознаки боеприпасів [4, с. 184]. Крім того, у судово-медичній практиці обласного бюро судово-медичної експертизи Департаменту охорони здоров'я та цивільного захисту населення Чернівецької обласної державної адміністрації зафіксовано випадки утворення тілесних ушкоджень, які за ознакою «небезпека для життя» належать до тяжких тілесних ушкоджень, що виникли внаслідок дії вистріляної зі зброї кулі патрона калібру 4 мм Флобер. У судово-медичному діагнозі смертельні ушкодження віднесено до вогнепальних, оскільки вони мають усі властиві ознаки вхідної вогнепальної рани [5, с. 11].

Таким чином, під час проведення дослідження револьверів калібру 4 мм Флобер, споряджених способом роздільного заряджання, слід приділяти особливу увагу елементам їх заряджання, яке має проводитися за схемою бойових припасів. Проте результати цих досліджень впливають лише на визнання елементів спорядження в комплексі бойовими припасами та не змінюють цільового призначення досліджуваних револьверів за умов відсутності змін в їх конструкції. Отже, наявна така колізія: згідно з чинним законодавством револьвери калібру 4 мм Флобер без конструктивних змін не належать до вогнепальної зброї і призначені для тренувальної стрільби, водночас у разі спорядження способом роздільного заряджання вони можуть становити загрозу життю та здоров'ю людини.

Список використаної літератури

1. *Револьвери калібру 4 мм (Флобер) : довід. для суд. експ.* / [Коструба А. М., Ігнат'єв І. В., Коломійцев О. В. та ін.]. — К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2006. — 22 с. : іл.
2. *Гамов Д. Ю.* Методика встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (проведення пострілів) / Д. Ю. Гамов. — К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2012. — 34 с.
3. *Гамов Д. Ю.* Методика встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності до стрільби / Д. Ю. Гамов. — К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2006. — 29 с.
4. *Гайдук А. Г.* Використання револьверів, призначених для відстрілу патронів Флобера / А. Г. Гайдук // Криміналістичний вісник. — 2013. — № 1 (19). — С 182—186.
5. *Смертельні поранення пневматичною зброєю під патрони типу Флобера калібру 4 мм* / [Бачинський В. Т., Паливода О. Г., Павлюкович О. В., Глуха М. О.] // Буковинський медичний вісник — 2013. — Т. 17. — № 3 (67). — Ч. 1. — С. 10—11.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2018 р.